

2. Ліфарєва Н. В. Вторинна соціалізація людей похилого віку як соціально-педагогічна проблема. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. 2013. № 2 (6). С. 28–35.
3. Скорик Т. В. Соціальна адаптація людей літнього віку після виходу на пенсію. *Молодий вчений*. 2014. № 11 (14). С. 235–238.
4. Соціальна геронтологія : навч. посіб. / укл. І. В. Ковальчук. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2021. 264 с.

РОЛЬ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Нізоміددінова Руслана

Educational Opportunities for Children and Families (м. Ванкувер, США)

rrslana@gmail.com

Постановка проблеми. Для дитини дошкільного віку культурна ідентичність має важливе значення, оскільки саме в цей період формується емоційний зв'язок із рідною культурою, що впливає на подальший розвиток особистості. Усвідомлення своєї належності до певної культури сприяє розвитку почуття впевненості, гордості за свою спадщину, а також толерантного ставлення до представників інших культур.

Музичне виховання відіграє ключову роль у цьому процесі, адже через народні пісні, традиційні мелодії та музичні ігри діти знайомляться з культурними особливостями свого народу. Це допомагає їм не лише засвоювати національні цінності, а й розвивати емоційний інтелект, художній смак і соціальні навички, необхідні для гармонійного життя в суспільстві. Музичне виховання сприяє реалізації концепції сталого розвитку, оскільки допомагає збереженню культурної спадщини, формуванню ціннісних орієнтирів та розвитку гармонійної особистості. Через музику діти знайомляться з традиціями, навчаються співпраці, толерантності та усвідомлюють важливість збереження нематеріальної культури для майбутніх поколінь. Крім того, музична діяльність сприяє емоційному, соціальному та когнітивному розвитку, що є основою для сталого суспільного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблем культурної ідентичності в нашій країні звертались дослідники Н. Костенко, А. Ручка, Л. Скокова та ін.

Необхідною передумовою вивчення проблеми ідентичності в українській педагогічній науці стали дослідження І. Зязюна, Н. Ничкало, В. Кременя, Т. Іванової, М. Лещенко, Б. Года, В. Майбороди, Л. Хомич тощо.

Українську ідентичність у зв'язку з музичною культурою досліджували С. Садовенко, О. Марченко, О. Отич.

Мета статті – визначити роль музичного мистецтва у формуванні культурної ідентичності дітей дошкільного віку в контексті сталого розвитку

Виклад основного матеріалу. Культурна ідентичність – це усвідомлення людиною своєї належності до певної культурної спільноти, що включає не лише зовнішні ознаки (мова, традиції, релігія), а й глибше розуміння цінностей, норм, історії та символів, які визначають цю спільноту. Це процес, через який індивід отримує уявлення про себе як частину певної культурної традиції, усвідомлюючи свою належність до неї. Формування культурної ідентичності є важливим етапом у розвитку особистості, особливо в ранньому дитинстві, коли основи самосвідомості тільки закладаються.

У ранньому віці культурна ідентичність починає формуватися через взаємодію дитини з її сім'єю, близьким оточенням і суспільством. Спочатку діти засвоюють базові елементи культури через спостереження за поведінкою дорослих, участь у повсякденних ритуалах та традиціях. Наприклад, вони навчаються мовних виразів, звичаїв святкування, родинних традицій і навіть розпізнавання символів, що асоціюються з певною культурою.

Важливу роль у формуванні культурної ідентичності на ранньому етапі відіграють емоційні зв'язки з батьками та вихователями, адже дитина вбирає не лише факти, а й емоційне ставлення до культурних об'єктів і практик. Музика, наприклад, є потужним засобом закріплення культурних відмінностей, адже через пісні, мелодії, танці дитина не тільки вивчає національні мотиви, але й починає відчувати свою належність до певної культурної спільноти.

Формування культурної ідентичності у дошкільному віці також тісно пов'язане з етапами розвитку когнітивних і соціальних навичок. Через участь у колективних іграх, спільних заняттях, святкуваннях дитина не лише вивчає правила взаємодії в межах своєї культури, але й усвідомлює, хто вона є в контексті цієї культури. Це є основою для подальшого розвитку почуття гордості за свою культуру та готовності до збереження її цінностей у майбутньому.

Таким чином, формування культурної ідентичності у ранньому віці – це процес, який відбувається через безпосередній досвід дитини, взаємодію з навколишнім середовищем, а також через різноманітні практики і традиції, що передаються від покоління до покоління. У цей період дитина набуває не лише знання про свою культуру, а й емоційне сприйняття її як частини своєї особистості.

Музична діяльність, зокрема спів, музичні ігри, танці та гра на музичних інструментах, відіграє ключову роль у цьому процесі формування культурної ідентичності дітей дошкільного віку.

Спів є одним із найдавніших засобів збереження і передачі культурної спадщини. Народні пісні містять у собі історичні, соціальні та емоційні цінності народу, до якого належить дитина. Через виконання традиційних пісень діти засвоюють рідну мову, її мелодику, інтонацію та ритм; знайомляться з фольклором свого народу, його традиціями, святами та обрядами; відчують емоційний зв'язок із культурою предків. Завдяки спільному співу у дітей формується відчуття спільності з іншими представниками своєї культури, що сприяє усвідомленню власної культурної ідентичності.

Музичні ігри є важливою складовою розвитку дитини, оскільки вони не лише розважають, а й навчають соціальної взаємодії, формують почуття ритму та музичний слух. Участь у таких іграх допомагає дітям засвоювати соціальні ролі та моделі поведінки, характерні для певної культури; сприяє розвитку комунікативних навичок та емоційної виразності; дає змогу переймати традиційні музичні мотиви та рухи, що є частиною національного культурного коду. Завдяки музичним іграм дошкільники не лише вчаться взаємодіяти в колективі, а й відчують свою приналежність до спільноти, що є важливим для становлення культурної ідентичності.

Танець – це мова тіла, яка передає культурні традиції народу. Виконуючи традиційні танці, діти не лише фізично розвиваються, а й знайомляться з характерними для їхньої культури жестами, ритмами, стилем рухів. Це сприяє усвідомленню краси та особливостей рідної культури; допомагає розвинути почуття ритму, координацію та артистизм; формує у дітей гордість за свою культурну спадщину. Танцюючи, дитина переживає радість від спільної творчості, вчиться поважати та цінувати традиції свого народу, що зміцнює її культурну ідентичність.

Дитячі музичні інструменти є важливим елементом народної культури, і навчання грі на них дозволяє дітям глибше пізнати традиційну музику. Використання найпростіших інструментів (брязкальці, трикутник, барабан, сопілка тощо) допомагає дітям зрозуміти характерні особливості національної музики; відчути зв'язок з історією та традиціями свого народу; розвинути музичний слух, координацію та моторику. Знайомство з дитячими інструментами закладає любов і повагу до національної музики, що є важливим чинником формування культурної ідентичності.

Сучасна освіта для сталого розвитку спрямована на формування у дітей усвідомленого ставлення до світу, гармонійного поєднання екологічних, економічних і соціальних аспектів життя. Одним із ефективних інструментів інтеграції принципів сталого розвитку в освітній процес є музика, яка сприяє розвитку емоційної чутливості, комунікативних навичок, екологічної свідомості та культурної ідентичності. Музика є потужним інструментом виховання, бо впливає на емоційний, соціальний та когнітивний розвиток дитини. У контексті освіти для сталого розвитку музичне мистецтво може виконувати кілька ключових функцій, серед яких екологічне виховання через музику, формування соціальної відповідальності та культурної толерантності, розвиток економічної свідомості через музичну діяльність.

У процесі формування культурної ідентичності дітей дошкільного віку музичний розвиток відбувається природно та невимушено. Робота музичного керівника має ґрунтуватися на таких ключових принципах:

- орієнтація музичного керівника на створення сприятливих умов для гармонійного музичного розвитку дитини;
- ретельний добір музичного матеріалу відповідно до вікових особливостей дітей;
- поєднання різних напрямів виховної роботи та видів музичної діяльності;

- поступовий перехід від простих до більш складних завдань;
- максимальне використання творчого та розвивального потенціалу дитини в музичному процесі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Культурна ідентичність – це усвідомлення людиною своєї приналежності до певної культури, що включає мову, традиції, звичаї, цінності та спосіб життя. Вона починає формуватися ще в ранньому дитинстві під впливом сім'ї, соціального середовища та освітніх установ.

Спів, музичні ігри, танці та гра на музичних інструментах мають потужний вплив на формування культурної ідентичності дітей дошкільного віку. Завдяки цим видам діяльності діти занурюються в культурну атмосферу свого народу, переймають його традиції та цінності, що сприяє усвідомленню своєї належності до певної культури. Таким чином, музична діяльність не лише розвиває творчі здібності дитини, а й відіграє важливу роль у

Музика є потужним інструментом освіти для сталого розвитку, оскільки вона сприяє екологічному, соціальному та економічному вихованню дітей. Інтеграція музики в освітній процес допомагає розвивати екологічну свідомість, культуру толерантності, соціальну відповідальність та економічну грамотність. Вона дозволяє дітям не лише отримувати знання, а й глибоко усвідомлювати принципи сталого розвитку через емоційне сприйняття та практичний досвід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Танчер В. В. Культурна ідентичність в полікультурному суспільстві. *Міжнародні відносини: теоретико-практичний аспект*. 2019. Вип. 4. С. 271–284. URL: https://www.researchgate.net/publication/335706021_KULTURNA_IDENTICNIST_V_POLIKULTURNOMU_SUSPILSTVI
2. Утвердження української національної та громадянської ідентичності: монографія / К. Журба, І. Бех, С. Бойко, В. Євтушок, С. Гаряча, Л. Канішевська, І. Кучинська, С. Кучинський, О. Лісовець, І. Нестайко, Л. Павлова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Сеньовська, С. Толочко, С. Федоренко, І. Шкільна, В. Ясько ; за заг. ред. К. Журба, О. Рейпольська. Київ : Компрінт. 2024. 232 с.

КЕЙС-МЕНЕДЖМЕНТ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ

Овдій Наталія

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ)*

novdi@nubip.edu.ua

Постановка проблеми. Для сучасної соціальної роботи характерна своєрідність у розумінні категорій «якість» та «ефективність». Теоретичний зміст даних понять доповнюється їх функціональним використанням при